

TILLBAKABLICK

NÅGRA HÄNDELSER ÅREN 1951-1956.

KA Radarskola startade 1949. Radarn var ny inom kustartilleriet och några radarvagnar fanns på den s.k. Radarhöjden.

Kustartilleriet skulle utbilda radartekniker och operatörer av stam- och värnpliktig personal.

Av stampersonalen blev Uno Bjensjö, Bertil Roos och Harry Hagelbrant uttagna för utbildning till telemästare. Utbildningen skedde genom Försvarets Materieförvaltnings försorg.

1951 blev jag uttagen att genomgå samma utbildning, som var 8 månaders teoretisk utbildning i Karlskrona, följt av 1 år i Stockholm.

De 8 månaderna i K-a var mycket jobbiga med skrivningar varje lördag. Vi var 20 st elever från KA och Flottan, ett mycket trevligt gäng.

Som sagt veckans kvällar fick man jobba intensivt, men på lördagskvällen var vi ett gäng på 7-8, som tog oss lediga och besökte Karlskrona Stadshotell. En kväll på hösten blev det stort ståhej då Anita Ekberg, som hade blivit uttagen till "Miss Sverige", besökte Karlskrona och dess stadshotell, med en stor samling prominenta personer.

Gänget hade fått ett bord för oss och stämningen var hög. Då plötsligt bestämdes att Gustav skulle bjuda upp Anita Ekberg till dans.

Min blyghet gjorde att jag protesterade intensivt, men beslutet gick ej att ändra, så jag fick ju rätta till slipsen och med en djup bugning bjuda upp damen till en dans.

Naturligtvis blev jag uttittad av hennes sällskap och hon nobbade mej med en nonchalant gest. Gänget hade naturligtvis hejdlöst roligt vid vårt bord, och jag var mycket förödmjukad. Då kom för mej räddningen, en annan dam i sällskapet såg naturligtvis min belägenhet, hon reste sig och dansade ut med mej, och kvällen var räddad. Det visade sig att nämnda dam var ingen mindre än Miss "World", Kikki Håkansson, som något år tidigare erhållit denna titel.

I maj påbörjade vi utbildningen i Stockholm. I Karlskrona hade jag blivit bekant med en mycket snäll och trevlig man i klassen, Lennart Lindberg, som kom från KA 5 i Härnösand. Vi kom överens att hyra rum ihop, och lyckades få en dubblett på Östermalm. Vårdinnan hade en 3-rummare, och det visade sig att det var Evert Taubes vackra konsulinna Adelborg, som han i "Möte i Monsunen" tyckte var den vackraste han dittills hade sett. Hon var nu en äldre dam, och han hade säkert rätt. Hon var mycket trevlig, och på lördagarna, när vi slutade kl 14, fick vi använda hennes kök. I gengäld fick hon tillgång till badrummet, som låg inne hos oss.

Utbildningen bedrevs på Beckholmen i radartjänst och på Skeppsholmen i radio-, tfn- och övrig tjänst.

Det blev många promenader från Östermalm ditut och vice versa.

I radarmateriel hade vi en ,mycket duktig men myndig herre, Karl Yngström, som tillhörde Flottan, och fått utbildning i England, som var det land som levererade radarmateriel till Sverige.

Han var som sagt mycket duktig och kunde på några minuter få hela tavlan full med funktionsschema. Men ve den som hade några invändningar mot hans funktionsbeskrivningar, ”nu är det sagt” var hans kommentar, och så blev det.

Utbildningen på materiel var inte så krävande som i Karlskrona, och vi kunde se oss omkring i Stockholm.

Tiden gick och på hösten gick vi en kurs i verkstadstjänst i Karlskrona, där vi fick lära oss att löda, svetsa mm.

Åter till Stockholm och vintern gick och det blev vår.

Lennart och jag som hade våra rum kvar hos konsulinnan, hade köpt oss sommarkostymer, som man hade på den tiden, solen sken och vi hade bestämt oss för att gå på Berns och äta söndagsmiddag. Det hade regnat mycket under natten, men nu sken solen och det hela skulle bli mycket angenämt.

Eftersom det var så vackert, serverades det ute i det fria. Vi fick ett bord i närheten av väggen och en mycket trevlig servitör önskade oss välkomna, och eftersom solen var stark skulle han rätta till jaulisén. Det var mycket folk i trädgården. När servitören firade ner jaulisien, kom en störtflod över oss och våra nyinköpta vårkostymer. Servitören blev naturligtvis förtvivlad, men vi satt ju där som våta katter. Folket hade ju väldigt trevligt på vår bekostnad, och ensam herre hade väldigt skojigt, när han tittade på oss, och skrattade hejdlöst. Det var vårt besök på Berns, vi fick betala middagen, men fick våra nya kostymer tvättade av Berns.

På Beckholmen fanns bl a en radarstation PA 31, den första som levererats till marinen. Den var toppmodern i England, och Sverige fick betala dyrt för den.

Dessutom var beskrivningen hemlig och på engelska. Stn:en var på den tiden mycket bra, och blev mycket populär i Kustartilleriet vid artilleriskjutningar. När jag efter utbildningen slut kom att tjänstgöra som lärare på RadarS hade jag den stationen under 9 år.

När Lennart Lindberg och jag kom till KA 4 efter kursens slut, skulle vi ha praktik, Vi erhöll en tom radarvagn och nämnda station i delar, och vår uppgift var att montera delarna i vagnen, som sedan provkördes på RadarS, och fick numret nio.

Efterhand levererades flera olika stn:er av skilda typer.

Den första stn:en som jag såg på skolan var en tysk ER 2 b. Vidare PS 27, PA 24 och PN58.

PN 58 var egentligen en navigationsradar av märket Decca, men användes i början som spaningsradar.

Den som vi hade på RadarS, var monterad i en oerhört stor radarvagn.

Skolans chef var den här tiden(1953), Kaptenen Kahnlund, en mycket drivande chef för skolans utveckling.

Vid den här tiden tillhörde bl a Skåne Göteborgs Kustartilleriförsvaret. Chefen ordnade en övning i Ystadstrakten.

L K Pettersson, en känd mycket duktig utbildare av värnpliktiga operatörer var med en tropp, som skulle öva med nämnda **PN 58**.

Vi kom lite sent till den plats som övningen skulle ske, och den stora radarvagnen placerades på en höjd utanför ett stuteri.

På morgonen när vi kom till platsen, stod den stora radarvagnen, nere vid stuteriet och hade skadat grinden in till nämnda stuteri. Men tjurarna hade klarat sig och Kahnlund tog kontakt med ägaren, och blev t o m inbjuden till vederbörande, allt löstes till det bästa.

På nyåret 1955 inkallades de första vpl teknikerna till RadarS. Den teoretiska utbildningen förlades till Arméns Radarskola på Kviberg.

Jag blev kommenderad som lärare i teoretiska ämnen och laborationer.

Chef för skolan var Övlt Silverstolpe, han bar pincené och kom ibland och inspekterade undervisningen. Eleverna var ingenjörer och jag hade jobbiga månader innan vi skulle till KA RadarS för att läsa materiel.

Under tiden på Kviberg fick vi vara med om att Armén invigde sin nya Radarskola, vilket General Ehrensvärd gjorde.

Sommaren 1955 anordnade tidningspressen i Skåne en försvarsutställning i Malmö. Jag och en kollega fick order att åka ner med utställningsmateriel. Platsen var Rådhuset i Malmö.

Arrangörerna hade beställt hotellrum för oss under de 14 dagar vi skulle vara där. Rummet som anvisades oss av hotellvärdinnan var synnerligen dåligt, med tvättställ som inte var rengjorda och hela rummet var inte fräscht.

Värdinnan frågade hur länge vi behövde rummet, vilket vi uppgav var 14 dagar. Nej det går absolut inte, om en vecka skall en övlt från Ka 4 ha detta rum.

Vi beklagade att det då inte passade för oss, och kunde sedan hyra oss ett trevligt rum på ett annat hotell.

På söndagen blev det stort ståhej. Kung Gustav VI Adolf kom ner med ett stort följe med amiraler, generaler och landshövdingen m fl prominenta deltagare. Bl a var vår övlt med. Vid tillfället passade det inte med 2 sergeanter. Jag stod ensam vid vår utställningsmtrl och plötsligt stegade Kungen fram från de övriga, gick fram till mej tog mej i hand och ville ha en orientering om våra grejor. Detta skulle naturligtvis övlt:en fr Ka 4 gjort.

Men vår gamle kung var ju sådan, en okonventionell person.

Samma år 1955, blev jag kommenderad till Frankrike för utbildning i eldledningsinstrument som skulle levereras till Sverige. Av personliga skäl fick jag avstå.

Utbildningen i operativ och teknisk tjänst hade nu kommit igång ganska bra, mycket tack vare chefen, Kahnlunds förtjänst. Radarstationer av olika slag utökades snabbt, de flesta dock i vagnar.

På vintern 1956 utfördes en stor krigsövning i Stockholmsområdet, och var gemensam för bl a Marinen och flygvapnet. Från RadarS skulle en avdelning bemanna en radarstn på batteri Roten.

Vi anlände till Grisslehamn på eftermiddagen, det var mycket snö och isen låg tjock utanför. Fartygsrännan gjorde att vi måste ut till ön med helikopter. När vi kom ut och ordnat det nödvändigaste, gällde det att så snart som möjligt få igång verksamheten.

För mig gällde det att få igång radarstationen, en PS 236. Dessvärre fick jag den inte att fungera. Jag bytte sändarröret (magnetronen), men ingen bild syntes till. L K Pettersson, som var chef för bemanningen var orolig, vi fick ut en ny magnetron från Vaxholm, men fortfarande samma problem. Efter ett tag undersökte jag vågledarsystemet, och fann att vi hade vatten i den. Efter att tömt detta, fungerade stationen och LK kunde sätta i gång sin övning. Några dagar därefter blev jag kallad av LK - stn:en fungerade inte. Övningen var nu i full gång med rapportering till olika instanser. Bemanningen fick gå till sin förläggning i berget, och jag jobbade med att försöka hitta felet. Jag höll på att söka felet i modulatorens mätinstrumenten när jag råkade komma i kontakt med 10000 Volt, likspänning, som var säkrad med 15 Ampere. Jag fick en fruktansvärd smäll, och kastades flera meter in i sändarrummet. Jag blev bara svedd på lillfingret, hade jag fastnat med handen hade jag inte haft någon chans. Efter att jag legat och darrat några minuter kunde jag återgå till felsökningen och småningom hittade jag felet och LK med bemanning kunde återgå till sina uppgifter.

Så en dag meddelade en överste från flygvapnet att han ville inspektera radarstationen. LK hade i bemanningen en kock, som i det civila var kock på Savoy i Malmö. Kocken fick i uppgift att tillverka det yppersta han kunde i smörgåsväg. Översten med adjutant kom med helikopter och LK i stram givakt och med perfekt honnör frågade om han fick bjuda på en smörgås i matsalen.

Det var kallt och rugget och översten sken upp och tackade naturligtvis ja. Smörgåsarna var säkert av yppersta klass, inspektionen gick lysande, och översten ville att hela bemanningen skall ställa upp utanför berget.

Det var mycket snö, och LK ordnade sin trupp, Germundsson (stf) och jag stod bakom LK som bredbent stod framför oss. Efter mycket berömmande ord från översten slutade han med orden: "Jag litar på troppen", vilket LK svarade med "Tack överste" samtidigt som han slog ihop klackarna så häftigt att snön yrde över oss som stod bakom. Devisen "Jag litar på troppen", fick LK höra flere gånger under den övningen.

Epilog

Radarskolan utvecklades under 50- och 60-talet mycket snabbt, tack vare, bl a majoren Kahnlund, vilket gjorde att man 1958 kunde inviga den gamla skolbyggnaden. Genom tillbyggnad mm kunde man bedriva avancerad stridsledning med hjälp av spanings- och eldledningsradar, stora PPI- och plottingsalar.

Den tekniska utbildningen hade nu kommit igång ordentligt och de provisoriska barackerna, som mest var uppe i c: a 12-14 stycken, blev svåra att ha utbildning i.

Nästa stora projekt för den tekniska - och administrationen, var en nybyggnad med pjäshall.

1964 var denna klar och kunde invigas av regementschefen Gråberg och en stor samling prominenta gäster fr bl a Marinförvaltningen.

Nu följde en period av fantastisk utveckling av installationer av alla slag av radarstationer och modern eldledningsmateriel.

En gammal bekant, som jag träffade första gången 1953 var ingenjören Ebbe Bengts. Han började, om jag minns rätt redan 1954-55 på Radarskolan.

Det visade sig var en rätt man på rätt plats. Med hjälp av sina tekniker byggde han upp skolan till en fantastisk teknisk utbildningsanstalt.

„Skolans chefer kom och gick. Efter Kahnlund kom bl a Ehnroth, Werner, Uby, Wockatz, Hallberg m fl.

Tyvärr lades KA 4 ner år 2000 och övergick till Amf 4, som sedan bedrev lednings- och informationsverksamhet, tills det var dags för nedläggning av Amf 4 2005.

Gustav Brännerud

Tjänstgjort vid RadarS 1953-1972

" C Radardet 1973-1980